

Verzorgingsproducten met een luchtje

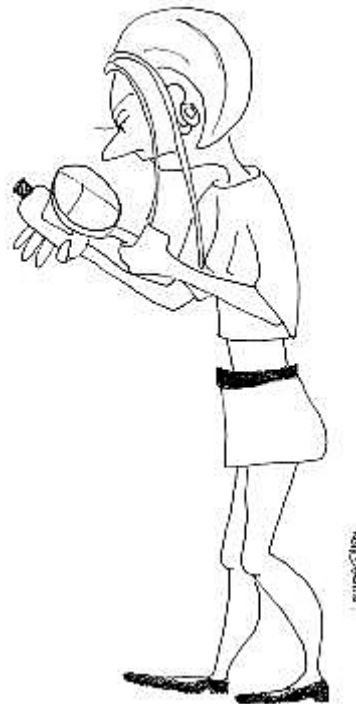
Sinds mensenheugenis verfraait de mensen zichzelf. Daar is op zich niets mis mee. 4000 Jaar voor Christus waren er al volop schoonheidsproducten en parfums te krijgen bij de Egyptenaren, en de Grieken en Romeinen gebruikten geurige zalfjes, make-up, olie en geparfumeerd water.

Maar anno 2004 staan vrouwen, en in toenemende mate ook mannen en kinderen (er is zelfs al een parfum voor baby's op de markt¹), staan onder grote druk om cosmetica- en verzorgingsproducten te gebruiken. Wij laten ons door de reclamemakers wijsmaken dat we 'naturel' niet goed genoeg meer zijn. De cosmetica-industrie is *big business* en heeft er belang bij dat wij ons onzeker voelen. In 2003 besteedden de Nederlandse consumenten netto circa € 2,3 miljard aan producten voor de persoonlijke verzorging. Dat is gemiddeld € 140,- per hoofd van de bevolking; € 2,- meer dan in 2002.²

Bovendien waren de stoffen die men ter decoratie van zichzelf in de oudheid gebruikte, zoals oker voor de lippen en gemalen saffraan als oogschaduw, tamelijk onschuldig. Tegenwoordig worden echter meer dan 5.000 verschillende, industrieel vervaardigde chemische stoffen in cosmetica- en verzorgingsproducten toegepast. Van veel van deze stoffen zijn de risico's niet bekend. De wetgeving met betrekking tot schadelijke chemische stoffen heeft de enorme toename aan chemische stoffen in de afgelopen 70 jaar niet kunnen bijbenen en kampt nu met een achterstand.¹ Van tienduizenden chemische stoffen bestaat weinig of geen informatie over de effecten voor het leefmilieu en de gezondheid.^{3,4}

Sommige van de meer dan 5.000 verschillende chemische stoffen die de cosmetica-industrie in cosmetica- en verzorgingsproducten gebruikt, worden in verband gebracht met kanker, hormoonverstorende effecten en/of effecten op de voortplanting. Voorbeelden van zulke stoffen zijn ftalaten (weekmakers), parabenen (conserveringsmiddelen) en

kunstmatige muskverbindingen (geurstoffen). Desondanks staat de wet toe dat bepaalde bestanddelen in cosmetica-producten geheim blijven.

Zo worden ftalaten niet op het etiket vermeld, maar ze zitten wel in de producten. Dat bleek uit een onderzoek van het Engelse *Women's Environmental Network* (WEN) dat zij in samenwerking met twee andere organisaties in 2002 lieten uitvoeren.⁵ In bijna 80% van de 34 Europese verzorgingsproducten (parfum, shampoo, deodorant, hairmousse) werden ftalaten aangetroffen. Ftalaten worden aan plastic toegevoegd om het zacht te maken. Aan cosmetica worden ze toegevoegd om de huid gemakkelijker doordringbaar te maken. Dat ftalaten niet onschuldig zijn, blijkt uit een verbod van de Europese unie (EU) in december 1999 op het toepassen van een zestal weekmakers in speelgoed bestemd voor kinderen jonger dan drie jaar.⁶ Het wetenschappelijk onderzoeksbureau WCTEM² van de EU toonde aan dat twee soorten ftalaten respectievelijk lever- en nierschade en schade aan de testikels veroorzaken. Uit voorzorg werden tegelijkertijd vier andere ftalaten verboden.

Ook kunstmatige muskverbindingen, goedkope alternatieven voor natuurlijke

¹ Tussen 1930 en 1995 nam de mondiale productie van chemische stoffen toe van 1 miljoen ton per jaar tot 400 miljoen ton per jaar.

² Wetenschappelijk Comité inzake toxiciteit, ecotoxiciteit en het milieu.

geurstoffen zoals lavendel, tijm of vanille, worden niet op het etiket vermeld. In 1995 verbood de EU het gebruik van de kunstmatige geurstof muskambrette omdat het giftig bleek te zijn voor mensen. De kunstmatige muskverbinding muskxyleen en een tweetal ftalaten staan op een prioriteitenlijst met gevaarlijke stoffen waarvan de lozing in 2020 gestopt moet zijn (OSPAR-verdrag).³

Niet alleen cosmetica- en verzorgingsproducten maar ook andere consumentenartikelen bevatten chemische stoffen die (mogelijk) schadelijk zijn en waarvan de risico's nauwelijks of niet bekend zijn. Voorbeelden van zulke stoffen zijn brandvertragers die in computerkasten, kleding en tapijt zitten en dioxinen die bij de verbranding van afval ontstaan. Van deze stoffen is bekend dat ze onder anderen de hormoonhuishouding verstoren. De gemiddelde Europeaan heeft vandaag de dag 300-500 chemische stoffen in haar of zijn lichaam die nog niet aanwezig waren in de organen van onze grootouders.

In juni 1999 erkende de Milieuraad dat een grondige herziening van het chemische stoffenbeleid noodzakelijk was. Eind oktober 2003 werd door de Europese Commissie het definitieve Europese voorstel voor een nieuwe regelgeving voor chemische stoffen (REACH) ingediend. Dit voorstel moet de bescherming van gezondheid en milieu verbeteren en tegelijkertijd de concurrentiepositie en innovatie van de industrie versterken. Volgens de Europese Commissie zullen door de invoering van het nieuwe chemische stoffenbeleid per jaar 4.500 minder mensen overlijden als gevolg van blootstelling aan schadelijke chemische stoffen. In Nederland verschenen onder anderen het "Actieprogramma Gezondheid en Milieu" en de "Strategienota Omgaan met Stoffen" (SOMS).

Naar aanleiding van deze belangrijke beleidsontwikkelingen op het gebied van

gezondheid en milieu startte WECF in 2003 met het driejarige Nederlandse project "Naar een toekomst zonder gif". Het project is in samenwerking met de Nederlandse Vrouwenraad (NVR) en het Meldpuntennetwerk Gezondheid en Milieu (MNGM) opgezet.

Het doel van het project is om Nederlandse vrouwen te informeren over de relatie tussen chemische stoffen, gezondheid en milieu en de problematiek die hiermee samenhangt. Ook wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van het chemische stoffenbeleid.

Stichting Women in Europe for a Common Future (WECF) werd in 1993 opgericht naar aanleiding van de UNCED Wereldtop in Rio de Janeiro in 1992. Inmiddels is WECF uitgegroeid tot een netwerk van meer dan 50 vrouwenorganisaties uit 25 landen in West- en Oost-Europa die zich actief bezighouden met milieu en gezondheid, duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding.

Kijk voor meer informatie op www.wecf.org

Om een aantal redenen richt WECF zich speciaal op vrouwen. Zo is uit eerdere WECF-projecten gebleken (bijvoorbeeld rond slecht afbreekbare en hormoonverstorende chemische stoffen) dat de relatie gezondheid ↔ milieu voor vrouwen vaak het belangrijkste motiverende aspect is om zich te gaan interesseren en in te zetten voor milieu(beleid). Als actieve groep in de samenleving worden vrouwen niet direct aangesproken door andere milieuorganisaties en leveren zij nog te weinig een eigen bijdrage aan de besluitvorming.

Wat betreft chemische stoffen blijkt dat de kennis over de verbanden tussen chemische stoffen, gezondheid en milieu en het beleid dienaangaande, beperkt is. Terwijl vrouwen tijdens hun werk en het huishouden, bij aankoop van consumentenproducten en als belangrijke 'hoedster' van de gezondheid van het gezin, voortdurend in aanraking komen met producten die allerlei schadelijke chemische stoffen kunnen bevatten. Daarnaast zijn vrouwen kwetsbaarder ten aanzien van bepaalde schadelijke

³ Het OSPAR-verdrag is door vijftien Europese landen en de EU in het leven geroepen om het zeemilieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan te beschermen. Zij kwamen in 1998 overeen dat alle lozingen van alle gevaarlijke stoffen voor 2020 gestopt moeten zijn.

chemische stoffen. Het lichaam van een vrouw bevat een hoger percentage vetweefsel dan het lichaam van een man. Schadelijke stoffen zoals brandvertragers en dioxinen slaan juist in dit weefsel op. Vervolgens kunnen deze stoffen via de placenta en/of moedermelk aan het (ongeboren) kind worden doorgegeven. Het maken van verantwoorde keuzes en een stem laten horen naar politiek en beleid is moeilijk als er gebrek is aan voldoende bewustwording en informatie.

Door middel van diverse activiteiten wil WECF vrouwen mobiliseren en stimuleren tot deelname en actie. Voorbeelden van wat vrouwen zouden kunnen doen:

- Informeer uzelf en anderen. Als u goed geïnformeerd bent, kunt u gemakkelijker kiezen voor alternatieve, veilige producten;
- Gebruik uw macht als consument;
- Gebruik alternatieven. Dr. Hauschka en Weleda zijn bijvoorbeeld merken die geen synthetische geur- en kleurstoffen aan hun producten toevoegen;
- Schrijf een brief aan de producenten van uw favoriete producten en vraag hen om een lijst met ingrediënten; schrijf hen terug om te vragen om schadelijke chemische stoffen niet toe te passen;
- Dring er bij de regering en Europarlementariërs op aan dat zij een stringent(er) chemische stoffenbeleid en voorstellen voor betere regulering, onderzoek en etikettering van parfums, cosmetica en producten voor de persoonlijke verzorging steunen.

Burgers hebben het recht om te weten welke stoffen in producten zitten en welke stoffen schadelijk zijn. Schadelijke chemische stoffen horen niet thuis in consumentenartikelen en moeten worden uitgebannen. Het nieuwe chemische stoffenbeleid mag niet worden afgezwakt door zware druk van de chemische industrie. Dus laat uw stem horen, zeker nu Nederland van 1 juli 2004 tot 1 januari 2005 voorzitter is van de Europese Unie.

Isolde van Overbeek, WECF

Coördinator nationaal project "Naar een toekomst zonder gif"
WECF - Women in Europe for a Common Future

Biltstraat 445, 3572 AW Utrecht
Postbus 13047, 3507 LA Utrecht
T 030 - 231 03 00
F 030 - 234 08 78
W www.wecf.org
E isolde@wecf.org

Meer informatie over chemische stoffen in cosmetica:

Boek: *Cosmetics Unmasked*, Gina and Steve Antczak, ISBN 0-00-710568-1 (Thorsons, HarperCollins)

Website: www.gina.antczak.btinternet.co.uk
www.nottoopretty.org
www.wecf.org

¹ Burberry heeft een geurlijn voor baby's geïntroduceerd. Televisie-uitzending Gezondheidsplein dinsdag 1 oktober 2002.

² Deze cijfers zijn op 12 mei 2004 gepubliceerd door de Nederlandse Cosmetica Vereniging (NCV), www.ncv-cosmetica.nl

³ Witboek Strategie voor een toekomstig beleid voor chemische stoffen. Commissie van de Europese gemeenschappen. Brussel, 27 februari 2001. COM(2001)88 definitief.

⁴ Chemicals in the European Environment: Low Doses, High Stakes? European Environment Agency, september 1998.

⁵ Pretty Nasty. Phthalates in European Cosmetic Products. Women's Environmental Network, Swedish Society for Nature Conservation, Health Care Without Harm. November 2002

⁶ Beschikking van de Commissie van 7 december 1999 (1999/815/EG).